

## האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מגילת רות: מקרא, ספרות, חוק, מגדר - 19442

תאריך עדכון אחרון 06-08-2019

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ספרות כללית והשוואתית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אילנה פרדס

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: [mspardes@mscc.huji.ac.il](mailto:mspardes@mscc.huji.ac.il)

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

מגילת רות הועלתה על נס כפנינה ספרותית על-ידי רבים מקוראיה. נשתמש במגילת רות כנקודת מוצא לבחינה של מאפייני האסתטיקה המקראית. נבחן, עם זאת, גם את שבירת המוסכמות ביצירה זו תוך התמקדות במעמד הייחודי הניתן לנשים ולזרים. נדון באופן שבו שאלות אסתטיות ואתיות שזורות לבלי התר בסיפור שיבתן של רות ונעמי לבית לחם. כמו כן נעסוק בהרחבה במקומו של החוק המקראי בטקסט: מחוקים שמטרתם לדאוג לרווחתם של הגר, היתום והאלמנה לחוק היבום וחוק גאולת האדמות. הקורס יעסוק בין היתר בהתקבלות של הטקסט בהקשרים תרבותיים שונים – מהמדרש והזוהר ועד לקריאות פמיניסטיות וקוויריות במאה ה-20. נקרא מבחר של מאמרים ומסות מאת אריך אאורבך, רוברט אלטר, חיים כהן, יאיר זקוביץ, פיליס טריבל, מיקה באל, מרתה נוסבאום, ז'וליה קריסטבה, ומיכל בן-נפתלי.

מטרות הקורס:

זהו קורס מבוא לגישות ספרותיות למקרא שמטרתו להציג את מאפייניו הפואטיים של הטקסט המקראי. מגילת רות משמשת כמקרה בוחן.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- לבחון את הפואטיקה של הטקסט המקראי
- לתאר את תפיסת החסד במגילת רות
- לזהות סצנות-דפוס
- להגדיר סוגיות של מגדר
- להשוות בין מגילת רות ובין ספר בראשית

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: סמינר

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- הקדמה: בין אידיליה פסטורלית לזעקת המדוכאים. זכויות אדם נוסח המקרא: הגר, היתום והאלמנה
- "לך לך" נשי ושאלת הזרות
- היפוכים מגדריים בסצנת הדפוס של האירוסין: שאלת החסד
- הלילה בגורן ובנות לוט בסדום. מיניות אסורה: חוקי המקרא בהקשר של גילוי עריות (ויקרא יח)
- הלילה בגורן: רות-בועז ותמר-יהודה. חוק היבום (דברים כה) חוק הגאולה (ויקרא כה, כה-כח)
- כרחל ולאח – שכתוב אידילי?
- מגילת רות במדרש ובזוהר – חוק היבום ושאלת הגלגול

8. ש"י עגנון, "בדמי ימיה" – תיקונים מעוותים: בין הזוהר להשכלה
9. ש"י עגנון, "בדמי ימיה"
10. מגילת רות בתרבות הישראלית – מאמנות בצלאל ועד טקסי שבועות בקיבוצים
11. מגילת רות בתרבות האפרו-אמריקנית – "הגר היתום והאלמנה" על-פי טוני מוריסון (חמדת)
12. המשך: חמדת / Beloved – בין מגילת רות וההמנון לדמטר
13. פרזנטציות
14. סיכום

#### חומר חובה לקריאה:

- אריך אורבך – קטעים נבחרים מתוך "צללקתו של אודיסאוס", מימזיס: התגלמות המציאות בספרות המערב. תרגום: ברוך קרוא. ירושלים, מוסד ביאליק, תשכ"א.
- ז'וליה קריסטבה, זרים לעצמנו, תרגום: הילה קרס, עריכה מדעית: ד"ר דינה חרובי, תל אביב: רסלינג, 1988.
- יאיר זקוביץ, "חוק ומנהג", בתוך: רות, מקרא לישראל, ירושלים ותל אביב: מגנס ועם עובד, 1990, 20-24.
- חיים כהן, "גרים" ו"נשים", בתוך: זכויות האדם במקרא ובתלמוד, האוניברסיטה המשודרת, 1989.
- אורי אלטר, "ההיסטוריה הדתית וראשית הסיפורת" ו"סצנות-דפוס המקרא וחשיבותה של קונוונציה", בתוך: אמנות הסיפור במקרא, תרגום: שושנה צינגל, תל אביב: ספרי אדם, 1981, 34-77.
- אלזה לסקר שילר, "רות" ו"בעז", בתוך: ועיני טפות כבודות ואפלות, תל אביב: קשב לשירה, 2008.
- מ"צ סגל, "חוק ומשפט בספר רות", ספר סגל, ירושלים: קרית ספר, 1964.
- אילנה פרדס, "מגילת רות: שכתוב אידילי", הבריאה לפי חוה: גישה ספרותית פמיניסטית למקרא, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1996, 79-92.
- מיכל בן-נפתלי, "מגילת רות", כרוניקה של פרידה: על אהבתה הנכזבת של הדקונסטרוקציה, תל אביב: רסלינג, 2000, 15-53.
- סטיבן גרינברג, עם אלוהים ואנשים: הומוסקסואליות במסורת היהודית. תרגום: זיו מילמן, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2013, 96-101.
- רות קרא קניאל-איונוב, "ותגל מרגלותיו- מסע גאולתה של השכינה: רות המואביה כאם המשיח בספרות הזוהרית", דעת 72 (תשע"ב): 99-141.
- יהודה ליבס, "זוהר וארוס", אלפיים 9 (תשנ"ד): 67-119.
- ש"י עגנון, "בדמי ימיה", בתוך: על כפות המנעול, ירושלים: שוקן, 1998.
- א. שביד, "בדרך תשובה: "בדמי ימיה" מאת ש"י עגנון", בתוך: שלוש אשמורות בספרות העברית החדשה, תל אביב: עם עובד, 1964, 62-70.
- ניצה בן דב, אהבות לא מאושרות: תסכול אירוטי, אמנות ומוות ביצירת עגנון, תל אביב: עם עובד, 1997, חלק שני: "בדמי ימיה", 125-162.
- אניטה שפירא, , התנ"ך והזהות הישראלית, ירושלים: הוצאת מאגנס, 2005, 1-36.
- דוד בן-גוריון, "התנ"ך זורח באור עצמו", בתוך: עיונים בתנ"ך. תל אביב: עם עובד, 1969, 41-49.
- טוני מוריסון, חמדת, תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 1994.
- "ההימנון ההומרי לדמטר", בתוך: איסכילוס, פרומתאוס הכבול, תרגום: אהרון שבתאי, ירושלים: שוקן ת"א, תשנ"ד.

-- Phyllis Trible, "A Human Comedy" in: *God and the Rhetoric of Sexuality*, Philadelphia: Fortress Press, 1978, 166-199.

-- Ronald Hendel, Chana Kronfeld, Ilana Pardes, "Gender and Sexuality" in: *Reading*

---

*Genesis; Ten Methods, Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2010, 71-91.*

-- Mieke Bal, "Heroism and Proper Names, or the Fruits of Analogy," in *Lethal Love: Feminist Literary Readings of Biblical Love Stories*, Bloomington: Indiana University Press, 1987, 68-88.

חומר לקריאה נוספת:

-- Bonnie Honig, "Ruth, the Model Émigré: Mourning and the Symbolic Politics of Immigration," *Political Theory* 25.1 (1997): 112-136.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 80 %

הרצאה 0 %

השתתפות 10 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 10 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

-